

HISTÒRIA DE LA VALL DE LLÉMENA

Els grans canvis de l'Època Contemporània

A principis del segle XX la població va començar a recuperar-se de bell nou. En bona part hi va contribuir la construcció de les dues grans carreteres de la vall: la de Girona a les Planes, que va obrir la vall a la ciutat de Girona, i la de Riudellots de la Selva a Sant Martí de Llémena per Constantins i les Serres.

Carretera Gi-531 de Girona a les Planes d'Hostoles

Al cap de pocs anys, el 1916-1917, es va construir una nova carretera, que arribava des de la carretera de les Planes fins al

nucli de Canet. Aleshores, mancat de nucli urbà, centrava el municipi el poble d'Adri, on hi havia l'ajuntament (a can Martí) i l'escola pública (a can Pons). Uns anys després, el 1936, la capitalitat passaria a Canet, en un canvi en què la carretera va ser determinant, encara que cal remarcar que es va fer ja en el context convuls dels primers mesos de la guerra civil.

L'arribada de la II República en principi no va comportar gaires canvis a la vall. Tot i així, es produí una creixent politització de bona part de la vida social, especialment a Canet d'Adri, on es va produir un fort moviment social lligat a les activitats camperoles. Hi havia un sindicat local vinculat a la UGT, el Sindicat Agrícola, que fou clausurat arran dels fets del 6 d'octubre de 1934, i diverses organitzacions d'esquerreres.

L'esclat de la guerra civil sí que va trasbalsar la tranquil·litat dels pobles de la vall. Paral·lelament a la presa del poder municipal per part dels Comitès Antifeixistes i la substitució dels antics consistoris, es van produir diverses incautacions, la crema d'algunes esglésies i una forta repressió contra grans propietaris, gent de dretes i religiosos. Canet d'Adri, on els moviments socials havien estat més intensos, fou el municipi més afectat, amb la crema parcial de l'església de Canet, que es convertí en magatzem de la nova cooperativa, i la mort de vuit canetencs, entre els que destaca Emili Picó, que havia estat alcalde en el bienni 1934-1936. També va canviar el nom dels municipis que tenien connotacions religioses: Sant Gregori esdevingué Tudela de Ter, i Sant Aniol de Finestres, Finestres.

Església de Sant Vicenç de Canet d'Adri

Malgrat tot, la vall estigué sempre lluny del front i la seva situació poc estratègica va afavorir que no es produïssin bombardejos; els majors danys materials es van donar el

1939, durant la retirada de l'exèrcit republicà, quan es va destruir el pont sobre el Ter i, a Domeny, l'antiga església, la rectoria i el cementiri.

Església de Domeny

Això sí, com tot el país, la vall de Llémena va patir els estralls del conflicte, sobretot en les persones mortes, ferides, desaparegudes i empresonades a la guerra.

La posterior repressió, efectuada per part dels sublevats vencedors, va comportar més d'una cinquantena de llemenencs empresonats, dels quals set (dos de Canet d'Adri i cinc de Sant Gregori) foren condemnats a mort. En aquests anys, les serres de Rocacorba i de Finestres, amb la seva densa boscúria i el seu relleu abrupte, oferiren condicions molt favorables per a l'assentament de grups guerrillers contraris al règim (maquis) durant una bona temporada.

La Vall de Llémèna

La resistència al franquisme compta amb un fet luctuós ben primerenc, com és l'assassinat de Miquel Costa, secretari de la Falange de Sant Esteve de Llémèna, l'any 1940, però el moviment guerriller va tenir el seu major auge en el període 1944-1949. Rocacorba fou, precisament, un dels darrers amagatalls del guerriller Quico Sabater, que va perdre quatre homes en un enfrontament amb la guàrdia civil al mas Clarà, a la Mota, pocs dies abans de ser assassinat a Sant Celoni l'any 1960.

La vall es va mantenir en bona part al marge de la industrialització i els anys durs de la postguerra van esdevenir clara decadència a partir dels anys 50 i 60 arran de la crisi de l'agricultura tradicional i, sobretot, de les activitats bosquetanes, en caure la demanda de carbó i de llenya a causa de la generalització de noves energies, especialment el gas butà. Molts boscos, camps de conreu i masos foren abandonats i es va produir una emigració, principalment cap a Girona i Banyoles, que

va reduir significativament la població de la vall. Molts pobles i veïnats, sobretot els de sectors més muntanyosos (les Serres, Rocacorba, Montbó, la Barroca, Finestres...) van quedar pràcticament deshabitats.

Com a excepció, la zona de Sant Gregori, Domeny i Taialà, la part més baixa de la vall, va experimentar un intens creixement a partir de 1950, degut a l'arribada d'immigrants a la zona més propera a Girona (Fontajau i una part de Taialà i Domeny), fruit del creixement de la pròpia ciutat i que en bona part fou annexat al terme municipal de la capital l'any 1974.

Nucli urbà de Sant Gregori

Aquesta despoblació es va desaccelerar cap a la dècada dels 80. El tret més característic de les darreres tres dècades a la vall de Llémèna és la fi de la

crisi demogràfica i agrícola, afavorida per la readaptació dels masos que van aconseguir mantenir-se i pel sorgiment d'algunes urbanitzacions de segones residències. A partir d'aleshores s'ha iniciat un ascens, afavorit per l'influx, encara que mitigat, del creixement de Girona

El context de millora ha estat general en aquest darrer període d'història de la vall, i el seu inici coincideix, a grans trets, amb l'arribada dels ajuntaments democràtics. Un dels aspectes més significatius d'aquest darrer període a la vall és, a banda del creixement urbanístic, el de la millora de les infraestructures i dels serveis a tots els pobles. Sobresurt, és clar, Sant Gregori, el municipi més poblat, que s'ha dotat de tot tipus de serveis (pavelló poliesportiu, piscina municipal, centre social, biblioteca, llar d'infants municipal...), a banda dels diferents serveis, especialment el sanitari i l'educatiu, que ultrapassen els límits

municipals i s'estenen pels altres pobles de la vall. Canet d'Adri i Llorà (Sant Martí de Llémèna) compten també amb un pavelló poliesportiu i Sant Martí de Llémèna i Sant Aniol de Finestres amb un local social. En els darrers anys també s'han arranjat i pavimentat una bona part dels camins veïnals de la vall, una tasca que encara s'està realitzant i que comporta una millora significativa de les comunicacions en una zona amb tanta població rural i disseminada. Si tenim en compte que aquest procés de millora és actualment encara ben actiu i l'afegim a l'alt valor patrimonial i paisatgístic de la vall de Llémèna, podem considerar que, al capdavant de tot aquest procés històric que acabem de repassar, els llemenencs s'han guanyat poder gaudir avui d'un nivell de qualitat de vida en general prou satisfactori.

Joan Llinàs i Pol- Janus SL